

Konferencje online UŚ
PRZEWODNIK DLA ORGANIZATORÓW

Wstęp

Pandemia SARS-CoV-2 postawiła nas w sytuacji, w której spotkania wirtualne stanowią główną oś komunikacji, pozyskiwania wiedzy czy wymiany doświadczeń. Na szczęście posiadamy narzędzia, które nie tylko ten proces umożliwiają, ale również mogą go usprawnić. Wybuch pandemii był zdarzeniem nagłym, tak samo jak konieczność pracy online i przeniesienia dużej części interakcji międzyludzkich do świata wirtualnego. Narzędzia komunikacji online rozwijały się jednak sukcesywnie od wielu dekad. Z pewnością nie zastąpią one bezpośrednich spotkań i nawiązywania relacji międzyludzkich, jednak na poziomie współpracy naukowej lub biznesowej są dużym ułatwieniem – powalają rozwijać współpracę, podtrzymywać relacje oraz usprawniają dostęp do wiedzy i nauki.

Konferencje naukowe od wielu lat realizowane są w niezmiennej konwencji – naukowcy działający w obrębie danej tematyki spotykają się w konkretnym miejscu i biorą udział w wystąpieniach publicznych. Sytuacja, która obecnie nas spotkała, może być kluczowym momentem do zmiany tego typu podejścia. Zadajmy sobie pytanie: czy łatwiej problem badawczy przedyskutować w wielopoziomowym mailingu, czy w trakcie spotkania? Odpowiedź jest oczywista. Takie spotkanie – nie tylko w warunkach pandemii – jest jednak czasochłonne, nierzadko kosztowne i wiąże się z dużym zaangażowaniem. Znacznie łatwiej jest usiąść przy własnym biurku i połączyć się online z naukowcem z drugiego końca Polski lub kontynentu. Mimo dostępności narzędzi służących do spotkań online nie jest to jednak popularna praktyka. Wyjątkowa sytuacja związana z pandemią stwarza okazję, by oswoić się ze zdalną nauką i jeszcze bardziej ją otworzyć na współdziałanie. Uczestnictwo w konferencjach online zwiększa szansę na nawiązanie nowej współpracy badawczej zarówno w kraju, jak i za granicą.

Prezentujemy Państwu krótki przewodnik po konferencjach online. Wskazówki dla organizatorów rozszerzone zostały o rozdział dotyczący przygotowania wystąpienia konferencyjnego. Do zapoznania się z tą częścią zachęcamy wszystkie osoby, które planują udział w konferencji online.

I. Infrastruktura

A. KOMITET ORGANIZACYJNY

Poza typowymi dla konferencji naukowej rolami w Komitecie Organizacyjnym powinny znaleźć się osoby odpowiedzialne za **moderację techniczną**.

Osoba ta:

- zna specyfikę dyscypliny i osoby biorące udział w konferencji,
- posiada kompetencje techniczne do obsługi konferencji online,
- utrzymuje kontakt z mówcami za pośrednictwem dodatkowych kanałów komunikacji (np. Messenger, e-mail, WhatsApp, WeChat, telefon kontaktowy) celem bieżącego monitorowania ewentualnych problemów prelegentów z logowaniem/sprzętem,
- przed rozpoczęciem konferencji monitoruje i przeprowadza próbę wystąpień dla prelegentów, służy pomocą przy obsłudze platformy wideokonferencyjnej.

B. PLATFORMA WIDEOKONFERENCYJNA – możliwe rozwiązania techniczne

Wybór platform wideokonferencyjnych jest naprawdę szeroki. Dostępne pakiety możemy dopasować do funduszy, jakimi dysponujemy. Należy jednak pamiętać, że **platforma do przeprowadzenia konferencji powinna:**

- być łatwa w obsłudze,
- umożliwiać uczestnictwo wielu osobom,
- posiadać jak najmniej gadżetów – kiedy mamy do czynienia z nowym interfejsem, nieznane ikonki aż proszą się, żeby sprawdzić ich funkcje (nie warto ryzykować przełączenia uczestnika na główny ekran),
- umożliwiać kontakt z użytkownikami na czacie.

Realizacja konferencji naukowych w formule hybrydowej i online może opierać się o następujące rozwiązania:

- 1) Konferencja realizowana w **100% online** z wykorzystaniem jednego z dostępnych komunikatorów lub na jednej z platform (Zoom, Teams, Webex itp.).
- 2) **Konferencja hybrydowa z komunikacją jednostronną lub ograniczoną dwustronną.** Streaming realizowany w serwisie YouTube i na portalu Facebook przy założeniu, że prelegenci są obecni w studiu telewizyjnym i uczestniczą w wydarzeniu w sposób spełniający założenia reżimu sanitarnego. Uczestnicy oglądają wydarzenie,

a możliwość komentowania i zadawania pytań dostępna jest poprzez funkcję chatu/komentowania na YouTube lub Facebooku.

- 3) **Konferencja hybrydowa z pełną komunikacją dwustronną.** Połączenie streamingu z komunikacją poprzez jeden z dostępnych komunikatorów lub jedną z platform (Zoom Teams, Webex itp.). Możliwość realizacji jednej z kilku wersji:
- a) Moderatorzy obsługujący konferencję, prelegenci oraz czynni użytkownicy znajdują się przed swoimi komputerami, a całość wystąpień i debat streamowana jest także na YouTube/Facebooku, gdzie dostęp mają uczestnicy bierni.
 - b) Moderatorzy obsługujący konferencję i wybrani prelegenci są obecni w studiu telewizyjnym. Pozostali prelegenci, a także czynni uczestnicy są dostępni online przed swoimi komputerami. Całość wydarzenia jest streamowana na YouTube/Facebooku, gdzie dostęp do wydarzenia mają uczestnicy bierni.
 - c) Moderatorzy obsługujący konferencję i wybrani prelegenci, a także zgodna z zasadami reżimu sanitarnego liczba uczestników czynnych i biernych, są obecni w dostosowanej do tego celu przestrzeni (mogą to być odpowiednio dobrane sale uczelni lub przestrzeń wynajęta). Pozostali prelegenci, a także czynni uczestnicy są dostępni online przed swoimi komputerami. Całość wydarzenia jest streamowana na YouTube/Facebooku, gdzie dostęp do wydarzenia mają uczestnicy bierni.
 - d) Moderatorzy obsługujący konferencję i wybrani prelegenci, a także zgodna z zasadami reżimu sanitarnego liczba uczestników czynnych i biernych, są obecni w dostosowanej do tego celu przestrzeni (mogą to być odpowiednio dobrane sale uczelni lub przestrzeń wynajęta). Brak czynnych uczestników dostępnych online. Całość wydarzenia jest streamowana na YouTube/Facebooku, gdzie dostęp do wydarzenia mają uczestnicy bierni.

W przypadku realizacji konferencji w formule hybrydowej oraz online mogą pojawić się dodatkowe koszty związane z:

- I. koniecznością realizacji konferencji w godzinach wykraczających poza standardowy czas pracy obsługi,
- II. koniecznością zapewnienia dodatkowych licencji na programy i platformy komunikacyjne,
- III. koniecznością zapewnienia zabezpieczeń dla streamingów w postaci jednorazowych tokenów pay-per-view (w przypadku organizatorów, którzy planują sprzedawać dostęp do konferencji online),

IV. koniecznością realizacji konferencji w formie wyjazdowej,

V. koniecznością zapewnienia wynajmu dodatkowego wyposażenia.

Możliwości techniczne, jakie daje organizacja konferencji w formule hybrydowej:

- możliwość prowadzenia wydarzenia z podziałem na podgrupy (poprzez tworzenie pokoi, sekcji, paneli itp.),
- możliwość realizacji komunikacji jednostronnej (tradycyjny streaming) oraz wielostronnej (możliwość rozmowy, interakcji, zadawania pytań),
- możliwość realizowania sesji pytań i odpowiedzi (Q&A),
- możliwość moderowania uczestników, przyznawania im różnych parametrów (np. prelegent, organizator, uczestnik aktywny, uczestnik bierny itp.),
- możliwość nagrywania wszystkich wystąpień i publikowania ich w internecie,
- zapewnienie pełnej oprawy audiowizualnej (grafiki, podpisy pod osobami, infografiki dotyczące tytułów wystąpień itp.).

C. MATERIAŁY KONFERENCYJNE I STRONA INTERNETOWA

Odpowiednie przygotowanie materiałów konferencyjnych i strony jest niezwykle istotne. Pamiętać należy, że format materiałów konferencyjnych (strona internetowa, plan konferencji, abstrakty) powinien być dopasowany do wersji desktopowej i mobilnej. Ułatwi to uczestnikom korzystanie z nich podczas trwania konferencji.

D. KOMUNIKACJA Z UCZESTNIKAMI

Konferencja online potrzebuje również promocji w wymiarze, w którym będzie realizowana. Stworzenie strony konferencji i wydarzenia na Facebooku zdecydowanie usprawni komunikację z uczestnikami, ułatwi integrację oraz popularyzację organizowanego wydarzenia.

Warto zadbać o aktywność na stronie konferencji na długo przed terminem jej realizacji. Powinna być ona spójna z tematyką dyscypliny – mogą to być udostępniane ciekawostki naukowe, wystąpienia czy artykuły naukowe zaproszonych gości, doniesienia dziennikarskie, wiadomości z zakresu popularyzacji nauki (warto podejrzeć, jak robią to inni, np. Nauka. To lubię, Śląski Festiwal Nauki KATOWICE). Ciekawą formą aktywizacji jest zachęcenie uczestników do podsyłania interesujących linków, jak również udostępnianie treści innych stron związanych z naszą dyscypliną.

II. Struktura konferencji

A. UCZESTNICZY

Przy rozważaniu różnych koncepcji organizacji konferencji pamiętajmy, że poziom koncentracji ludzkiego umysłu przy jednostronnym przekazie jest dość krótki (ok. 1 h), dlatego należy rozważyć różne koncepcje udziału w konferencji.

W zależności od rozwoju pandemii SARS-CoV-2 i obowiązujących reżimów sanitarnych możemy przyjąć różne struktury konferencji online:

□ KONFERENCJA GRUP BADAWCZYCH

Koncepcja: Naukowcy poszczególnych grup badawczych (zrzeszonych w jednym laboratorium lub jednostce naukowej, współpracujący ze sobą na co dzień) spotykają się i wspólnie uczestniczą w wideokonferencji.

Nagranie wystąpienia: Jeżeli w grupie badawczej znajduje się prelegent danej sesji, powinien on prowadzić wykład z osobnej sali (niweluje to ryzyko hałasów oraz umożliwia prowadzenie dyskusji grupie badawczej).

Dyskusja: Taka forma przeprowadzania konferencji pozwala na większą dyskusję merytoryczną w obrębie grupy, warto zapewnić możliwość połączenia live w celu zadania pytania.

Zalety: Większy poziom integracji, mniejsze ryzyko awarii sprzętu i innych nieprzewidzianych zdarzeń losowych.

□ KONFERENCJA INDYWIDUALNYCH NAUKOWCÓW

Koncepcja: Naukowcy indywidualnie uczestniczą w wideokonferencji. Każdy z nich pozostaje w swoim domu/gabiniecie.

Nagranie wystąpienia: Wystąpienie/wykład prowadzony jest zdalnie według zaleceń przedstawionych w pkt. IV.

Dyskusja: W tej formie konferencji nie jest zalecane umożliwienie połączenia w celu zadania pytania (chyba że mamy do czynienia z małą konferencją). Dyskusja na platformie Q&A będzie dużo łatwiejsza w obsłudze.

Zalety: Wysoki poziom bezpieczeństwa epidemicznego oraz możliwość uczestnictwa w konferencji z każdego miejsca na świecie.

B. PLAN KONFERENCJI

Czas trwania obrad konferencyjnych powinien zostać ustalony na długo przed terminem konferencji, a wszelkie próby wystąpień i sprzętu (po stronie organizatora) powinien odbywać się w tych godzinach.

□ CZAS TRWANIA

○ Całodniowe obrady

Jeżeli decydujemy się na przeprowadzenie konferencji w strukturze grup badawczych, możemy pozostać przy konwencjonalnym planie konferencji. Pomimo przeprowadzania konferencji w trybie zdalnym naukowcy mają zapewniony komfort integracji społecznej i znajdują się w przestrzeni biurowej. Wówczas organizacja całodniowych obrad będzie efektywna, a obecność innych naukowców może inicjować ciekawe dyskusje.

○ Obrady kilkugodzinne

Efektywna konferencja w strukturze indywidualnych naukowców powinna być przeprowadzona w blokach 2–3-godzinnych. Brak integracji społecznej oraz przebywanie w przestrzeni domowej mogą nieść ze sobą jednostronny przekaz wiedzy, a w takich warunkach koncentracja osłabia się po ok. 1 h. Warto wówczas przeprowadzić obrady, które trwają maksymalnie 3 h dziennie (z uwzględnieniem przerwy).

Wybór obrad kilkugodzinnych nie powinien wiązać się ograniczaniem liczby prelegentów. Konferencja o takiej strukturze może trwać od poniedziałku do piątku, nie ingerując zbytnio w codzienne aktywności naukowców.

□ GODZINY TRWANIA KONFERENCJI

W przypadku gdy organizujemy konferencję krajową lub mamy dość dużą swobodę w ustaleniu godzin trwania konferencji (np. w obrębie jednej strefy czasowej), dodatkowym udogodnieniem dla uczestników będzie uwzględnienie godzin pracy większości prelegentów.

Szczególną uwagę należy zwrócić na ustalanie ram godzinowych konferencji w momencie, kiedy organizujemy konferencję międzynarodową.

Próbie działania platformy w jednostce organizacyjnej powinniśmy przeprowadzić właśnie w tych godzinach (pozwoli to sprawdzić, czy sieć nie jest przeciążona lub czy nie występują inne utrudnienia).

C. SESJA PANELOWA

Pomimo tego, że sesja panelowa będzie odbywać się w formie wideokonferencji (patrz. pkt II. B. Platforma wideokonferencyjna), postarajmy się zachować typowy przebieg obrad konferencyjnych (przykład):

- Keynote Speaker (40 minut),
- Prelegent 1 (20 minut),
- Prelegent 2 (20 minut),
- Dyskusja (20 minut).

D. SESJA POSTEROWA

Sesja posterowa może mieć miejsce w szeroko pojętych social mediach, jednak biorąc pod uwagę różny stosunek naukowców do serwisów społecznościach, postery konferencyjne można upublicznić na stronie konferencji.

E. DYSKUSJA

□ SESJA PANELOWA

○ Czat z moderatorem

Czat z moderatorem i wybór pytań, które będą zadane prelegentom po prezentacji.

○ Osobna sesja Q&A

Wyznaczenie czasu na dyskusję panelową.

• Czat

W określonym czasie uczestnicy mogą zadawać pytania, uczestnicząc w czacie grupowym (platforma Zoom).

• Wideodyskusja

Uczestnicy mogą otrzymać status prelegenta i zadać pytanie przy połączeniu wideo (platformy Zoom i MS Teams).

- **Przeniesienie dyskusji do formy mailowej**

Możemy również pozostawić dyskusję inwencji uczestników konferencji i zapewnić im dostęp do adresów mailowych prelegentów.

- **SESJA POSTEROWA**

- **Możliwość komentowania**

Jeżeli istnieje możliwość logowania do strony konferencji i dodawania komentarzy pod zdjęciem, można wykorzystać tę formę dyskusji na temat badań przedstawionych na posterach. Ważne, aby dostępna była możliwość logowania dla każdego uczestnika, uniemożliwi to komentowanie osobom postronnym.

- **Przeniesienie dyskusji do formy mailowej**

Możemy również pozostawić dyskusję inwencji uczestników konferencji i zapewnić im dostęp do adresów mailowych prelegentów.

F. OTWARCIE I ZAMKNIĘCIE

Otwarcie oraz zamknięcie to stałe elementy każdej konferencji. Mogą one pozostać w formie klasycznej i mieć charakter wideowystąpienia głównego organizatora lub patrona konferencji. Jednak można w tym przypadku rozważyć również przeniesienie treści wystąpienia do wiadomości mailowej w formie newslettera rozsyłanego do wszystkich uczestników w trakcie konferencji i po jej zakończeniu.

G. SOCIAL MEETING

- **Grupa w portalach społecznościach**

Utworzenie wewnętrznej grupy będzie szczególnie istotne dla konferencji indywidualnych naukowców – pozwoli na integrację grona zrzeszonego w obrębie jednej tematyki.

- **#hashtag w mediach społecznościowych**

Wykorzystanie #hashtaga konferencyjnego ma na celu rozreklamowanie konferencji i jej popularyzację. To rozwiązanie może sprawdzić się szczególnie podczas

konferencji grup badawczych. Można zachęcić naukowców do dzielenia się fotorelacjami z obrad, przerw kawowych itp.

W obu przypadkach należy pamiętać, że to organizatorzy powinni zainicjować każdą z powyższych aktywności, a kolejne posty i # zadziałają jak w efekcie kuli śnieżnej.

III. Przygotowanie wystąpienia, kilka słów do prelegenta

Aby konferencja przebiegła w sposób spójny i była przyjemna w odbiorze, warto przed jej rozpoczęciem rozesłać newsletter ze wskazówkami dla prelegentów. Im bardziej dopasowana do dziedziny będzie jego treść (uwzględnienie rozdzielczości np. przy reprodukcjach czy sugerowanej wielkości wykresów), tym bardziej przydatny może się okazać. Newsletter powinien poruszać kilka kluczowych aspektów związanych z nagraniem i przygotowaniem wystąpienia online:

- **Przeprowadź próbę, aby sprawdzić możliwości sprzętu i stabilność połączenia.**

Moderator techniczny powinien przeprowadzić próbę konferencji z uczestnikami. W przypadku gdy nie ma takiej możliwości, należy poprosić uczestników o przeprowadzenie próby we własnym zakresie – warto pozostać z nimi w kontakcie, upewniając się, że próba się odbyła, będąc jednocześnie wsparciem w rozwiązywaniu ewentualnych problemów.

Zadbanie o to, aby uczestnicy sprawdzili swój sprzęt odpowiednio wcześniej, jest niezmiernie istotne z punktu widzenia organizatorów. Należy upewnić się, że prelegenci korzystają z najlepszego dostępnego im sprzętu – jeżeli jakość wideo jest niezadowalająca, może wystarczy uruchomić aplikację na smartfonie (bardzo często kamery, nawet przednie, wbudowane w telefony komórkowe są zdecydowanie lepsze od tych, które znajdują się w laptopach).

WAŻNE: Istnieje pewne ryzyko, że prelegent nie będzie w stanie przeprowadzić wystąpienia w trybie online – jeżeli wybrana przez nas platforma stwarza możliwość streamingu, warto zaproponować przesłanie nagranych wcześniej wystąpień, jednocześnie upewniając się, że prelegent będzie mógł uczestniczyć online w dyskusji. Ta forma jest szczególnie warta uwagi przy długich wystąpieniach typu Keynote Speaker.

- **Odpowiednie warunki – oświetlenie i kadr**

Miejsce nagrania powinno być wybrane w taki sposób, aby mówca znajdował się przodem do okna – unikniemy wówczas wystąpień, które są prześwietlone. Dodatkowo warto zadbać o dobre oświetlenie pomieszczenia.

- **Studio telewizyjne na Wydziale Nauk Społecznych UŚ**

Uniwersytet Śląski umożliwia realizację profesjonalnego nagrania wykładu. Zapewnienie profesjonalnej oprawy, sprzętu i montażu podniesie jakość konferencji online. Wykłady przygotowane w ten sposób będą wyróżniać się na tle innych wystąpień konferencyjnych, stanowiąc ciekawą promocję działalności naukowej uczelni. Rozwiązanie to jest szczególnie polecane przy konferencjach prestiżowych o zasięgu międzynarodowym.